

РІШЕННЯ

м. Львів

Від _____ № _____

Про затвердження Порядку утримання об'єктів озеленення на території Львівської міської територіальної громади

Керуючись ст. 33 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", Законом України "Про благоустрій населених пунктів", Правилами утримання зелених насаджень в населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105, з метою збереження, належного догляду та покращання стану об'єктів озеленення на території Львівської міської територіальної громади виконавчий комітет вирішив:

1. Затвердити Порядок утримання об'єктів озеленення на території Львівської міської територіальної громади (додається).
2. Контроль за виконанням рішення покласти на заступника міського голови з містобудування.

Львівський міський голова

Андрій САДОВИЙ

Додаток

Затверджено
рішенням виконкому
від _____ № _____

ПОРЯДОК
утримання об'єктів озеленення на території
Львівської міської територіальної громади

1. Загальні положення

1.1. Порядок утримання об'єктів озеленення на території Львівської міської територіальної громади (надалі – Порядок) розроблений з метою збереження, охорони та створення стійких до несприятливих умов об'єктів озеленення, відповідно до Законів України “Про благоустрій населених пунктів”, “Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони” та Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105, та на основі науково-методичних рекомендацій наукових установ, з використанням матеріалів науково-дослідних установ України та Європейського Союзу.

1.2. Порядок передбачає організаційні засади догляду за об'єктами озеленення на території Львівської міської територіальної громади, зокрема догляд за кроною дерев та збереження насаджень під час робіт на будівельних майданчиках, догляд за квітниками, кущами, живоплотами, газонами та луками, конкретизацію та деталізацію проведення робіт з обрізки дерев, зважаючи на їх вік та видовий склад.

2. Визначення термінів

2.1. У Порядку наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

2.1.1. **Об'єкт озеленення** – територія, призначена для озеленення, на якій передбачається реконструкція і проведення капітального або поточного ремонтів об'єктів зеленого фонду.

2.1.2. **Догляд за кронами дерев** – комплекс заходів з обрізки крон дерев, спрямований на підтримання, забезпечення чи відновлення нормального росту та розвитку рослин.

2.1.3. **Стрижка (тримінг)** – спосіб формування рослин, який застосовують для того, щоб досягти потрібної щільності або напрямку розміщення пагонів на периферії крони, підтримання чи створення фігурних (стрижених) форм крони.

2.1.4. **Високодекоративні зелені насадження** – зелені насадження, що характеризуються однією чи кількома декоративними особливостями (відмінностями), наприклад особливості форми крони, листя, виразне цвітіння тощо.

2.1.5. **Дефоліація крони** – явище опадання листя з рослин за наслідками впливу на рослину абіотичного чи антропогенного стресу.

2.1.6. **Заболонь** – зовнішній молодий фізіологічно активний шар деревини.

2.1.7. **Ступінь припинення росту** – категорія пошкодження дерева, що визначається переломом стовбура, обдиром кори понад 30 % його периметра незалежно від довжини за висотою стовбура, обрізку крони більше половини її довжини, обдиром та обломом скелетних коренів понад половину периметра стовбура, а також повалені дерева та ті, що мають нахил, спричинений дією антропогенних факторів, більше 30 % від вертикальної осі.

2.1.8. **Ступінь неприпинення росту** – категорія пошкодження дерева, до якої належать дерева з обломом вершин або обрізкою крони від $\frac{1}{3}$ до $\frac{1}{2}$ її довжини, обдиром кори 10-30 % периметра стовбура незалежно від його довжини за висотою стовбура, обдиром та обломом скелетних коренів від $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{2}$ периметра стовбура, обламаними, обрубаними, обрізаними боковими гілками, а також дерева, що мають нахил, спричинений дією антропогенних факторів, до 30 % від вертикальної осі, без відриву коренів.

2.2. Решта визначень вживаються згідно з Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105.

3. Садіння дерев, догляд за молодими деревами у перші роки після садіння

3.1. Садіння дерев проводиться відповідно до розділу 8 Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105.

3.2. Догляд за молодими деревами у перші роки після садіння передбачає заходи, спрямовані на забезпечення оптимального водного режиму рослин: полив, прополювання та мульчування лунок. Контроль та захист стовбура від додаткових кріплень, зокрема вчасне їх зняття.

3.2.1. Полив дерев здійснюється протягом першого-другого років після садіння. Перед кожним поливом виконується усунення сторонніх

предметів з лунки та, при потребі, глибокого розпушування ґрунту. Норма поливу для 1 дерева – 20-50 л, з інтервалом 4-7 разів на місяць, залежно від погодних умов. Восени, якщо довго немає дощів, за 2-4 тижні до середнього строку настання мінусових температур доцільно проводити поливання рослин. У посушливий період восени до часу настання температурного режиму нижче 0° С доцільно проводити полив.

3.2.2. Формування зрошувального валу навколо дерева та мульчування пристовбурних кіл щепю або сосною корою здійснюється для підвищення ефективності поливу, убезпечення верхнього шару ґрунту від пересихання та надмірного ущільнення. Мульчу, компост вносити не засипаючи при цьому прикореневу шийку дерева.

3.2.3. Прополювання прикорневих/пристовбурових лунок проводиться 1-3 рази за вегетаційний період залежно від потреби.

3.2.4. Підживлення мінеральними добривами проводиться за потреби, для забезпечення життєдіяльності та нормального росту.

3.2.5. У разі ураження дерев шкідниками та хворобами, доцільна обробка інсекто-акарицидами та фунгіцидами.

3.2.6. Ремонт опор дерева, коригування кріплень потрібно здійснювати у перші 2 роки після посадки. Після закінчення цього терміну опори потрібно демонтувати, за винятком випадків, коли дерево потребує додаткової підтримки чи коригування.

4. Обстеження та оцінка стану дерев

4.1. Для діагностики стану зелених насаджень згідно з Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105, та Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 № 1045 “Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах” формується комісія, яка аналізує фізіологічний стан насаджень, стабільність та перспективу їх збереження.

4.2. Комісія додатково може застосовувати технічні пристрої та прилади для оцінки стану деревини, зокрема імпульсний томограф, та/або залучати представників наукових установ, організацій.

4.3. При обстеженні особливо цінних, великовікових (старовікових) зелених насаджень до комісії, зазначеної у пункті 4.1, в обов'язковому порядку залучають представників наукових установ, організацій.

5. Догляд за кронами дерев

5.1. Основний догляд за кронами дерев – це заходи з обрізки.

5.1.1. Перед початком робіт необхідно обстежити дерево на наявність оселищ організмів, а також видів, що охороняються.

5.1.2. Обрізку дерев бажано проводити за допомогою ручних інструментів (ручних пилок або ножиць/секаторів). Ланцюгові пили можуть використовуватися для обрізки гілок з діаметром понад 5 см. Усі інструменти повинні бути гострими, чистими та пристосованими до виконуваного завдання.

5.1.3. Розмір рани від обрізки має бути мінімальним, тому видаляють найменшу частину деревини, необхідну для виконання конкретного завдання. Часто є доцільним виконувати кілька невеликих зрізів далі від стовбура, ніж один великий зріз нижче в кроні або безпосередньо на стовбурі, за винятком обрізки у тимчасовій кроні молодих дерев.

5.1.4. Рекомендований розмір ран не повинен перевищувати максимальний діаметр 5-10 см залежно від виду дерева.

5.1.5. Винятки можуть застосовуватися у разі:

5.1.5.1. Обрізки відмерлих гілок.

5.1.5.2. Видалення гілок з міркувань безпеки.

5.2. Терміни обрізки:

5.2.1. Зважаючи на особливості фізіології дерев, найкращий час для обрізки – це період спокою у рослин. Прийнятний період – період вегетації. Не можна проводити обрізку у періоди посухи, заморозків та рясних опадів.

5.2.2. Зрізання живих гілок листяних видів дерев не можна проводити:

5.2.2.1. Після закінчення періоду спокою – від початку розвитку бруньок до повного розвитку листя.

5.2.2.2. Перед початком періоду спокою – з моменту початку зміни забарвлення листків до повного припинення їхнього функціонування.

5.2.2.3. При середньодобовій температурі повітря нижче 0° С.

5.2.2.4. У період активного сокоруху (обрізка видів дерев, схильних до посиленого виділення соку, таких як клен, береза, горіх, граб тощо, проводять з липня після припинення активного росту).

5.2.2.5. Для того, щоб кількість втручань у крону була мінімальною, обрізку дерева слід починати на ранніх етапах його життя (перші 3 роки після висадки на постійне місце) і регулярно повторювати через відповідні проміжки часу. Для підтримки крони у природному стані обрізку не варто виконувати частіше ніж раз на 3 роки. Чим старше дерево, тим частота обрізок знижується. Для підтримки штучно заданої форми обрізку виконують щороку.

5.2.2.6. Квітучі дерева обрізають після періоду цвітіння.

5.3. Обрізка крони дерев здійснюється за такими вимогами:

5.3.1. Обрізку проводити з врахуванням біолого-морфологічних особливостей кожного виду дерев.

5.3.2. Обрізку слід виконувати так, щоб зберегти гілкове кільце для кращого загоєння рани.

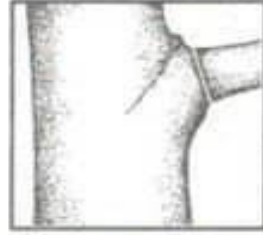
5.3.3. Не залишати пнів на гілках і при стовбурі (за винятком видалення гілок діаметром більше 15 см).

5.3.4. Обрізку на гілковому кільці проводити так, щоб вища точка лінії обрізу лежала за межами ребра кори, що проходить у розвилці (рис. 1).

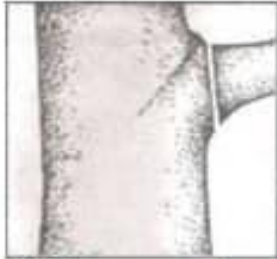
Рис. 1. Обрізка крони дерев на гілковому кільці

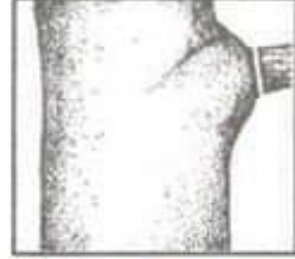
Місце приєднання гілки з гілковим кільцем

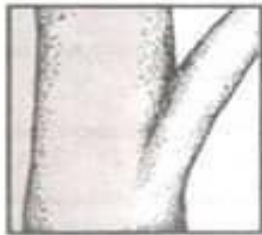
Обрізування гілки з гілковим кільцем

Обрізування гілки без гілкового кільця

Обрізування мертвої гілки

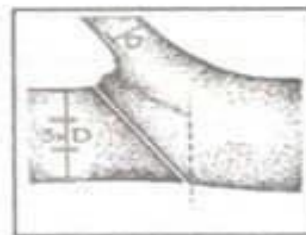
Місце приєднання гілки з врослою корою

Обрізування гілки з врослою корою

Обрізування гілки/стовбурця того самого порядку

Обрізування до пагона заміщення

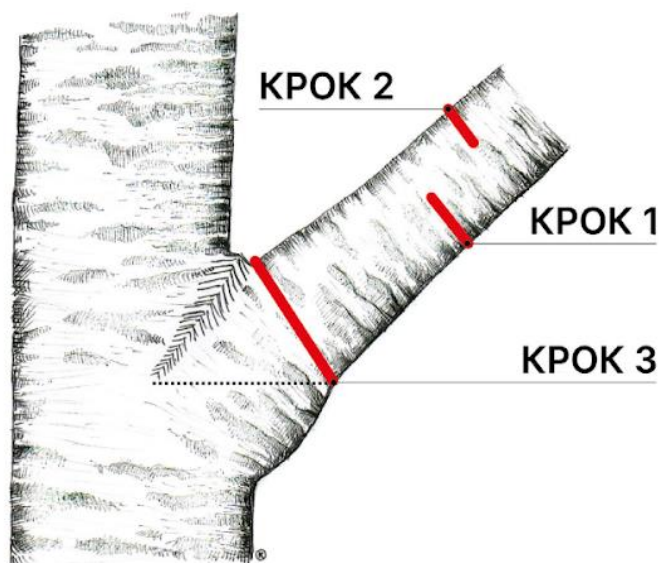
5.3.5. При укороченні гілок проводити обрізку до пагона заміщення (діаметр пагону заміщення повинен бути не менше $\frac{1}{3}$ діаметра гілки, що видаляється).

5.3.6. Видаляти або вкорочувати конкурентні пагони у молодих дерев; видаляти бічні гілки з врослою корою, гілки, які перехрещуються, труться або зламані.

5.3.7. Зріз однорічних пагонів робити косим, під кутом 45° до вертикальної осі гілки.

5.3.8. При обрізці гілок діаметром більше 5 см для запобігання розриву тканин нижче місця обрізки необхідно виконати ступінчатий зріз (триступінчатий зріз) при видаленні товстих гілок. Перший надріз робити на нижньому боці гілки (на глибину від $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{3}$ діаметра гілки, залежно від виду дерев) на відстані 10-30 см від коміру (розширення дещо вище з'єднання гілки зі стовбуром/гілкою нижчого порядку). Другий надріз робити на верхньому боці гілки трохи вище від першого зрізу доти, доки гілка не відламається або буде відламана руками. Пеньок, що залишився видаляється зрізом на кільце або іншим придатним способом (рис. 2). Розташування надрізів може відрізнятися залежно від виду дерева, розміру гілок, напрямку росту, наявності поруч інших рослин, споруд.

Рис. 2. Ступінчатий зріз

5.3.9. Обробка ран проводиться на місці зрізу відразу після обрізки рівномірно на всій поверхні зрізу при діаметрі кільця 5-10 см та на краю рани і прилеглої заболоні при діаметрі зрізу >10 см. Місце зрізу має бути гладеньким. Рани діаметром до 5 см не обробляють.

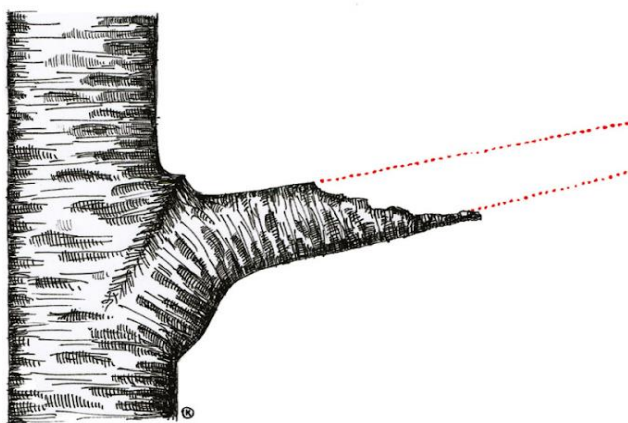

5.3.10. Обробку рекомендується проводити лак-бальзамом, за потреби (особливо молоді саджанці) обробити розчином фунгіцидів з діючою речовиною: карбоксилу, тіофанат-метилу, гідроксиду міді, хлорокису міді, сульфату міді. Не можна застосовувати садовий вар, глину чи масляну фарбу.

5.3.11. При обрізці крони дерев забороняється:

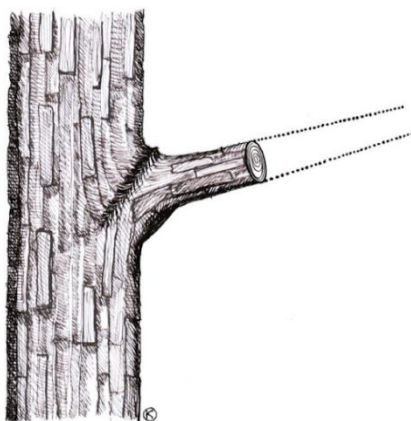
5.3.11.1. Зрізати скелетні гілки більші ніж 10 см в діаметрі, за винятком відмерлих. Сухі гілки 1-го порядку рекомендовано видаляти методом обламування (рис. 3).

Рис. 3. Обламування (контрольований злам)

5.3.11.2. Залишати “пеньки” або злами на місцях зрізу гілок, внаслідок відмирання яких може утворитись дупло або які можуть спричинити всихання гілки та пагона заміщення. Виняток – видалення скелетних гілок 1-го порядку, діаметром більше 10-15 см, варто застосовувати метод обрізки із залишенням пенька (рис. 4).

Рис. 4. Обрізка із залишенням пенька

5.3.11.3. Допускати обриви кори на живій деревині нижче місця зрізу.

5.3.11.4. Замазувати місця зрізу фарбою або іншими речовинами, що не мають регенеративних властивостей.

5.3.11.5. Знімати зелену масу більш ніж 20-25 % від обсягу вегетуючої крони за один етап обрізки.

5.4. Під час догляду за деревами застосовують два основних типи обрізки крони: формувальну та санітарну (відновлювальну).

5.4.1. Формувальну обрізку крони проводять з листопада до початку сокоруху та/або влітку під час сокоруху.

5.4.1.1. При формуванні та обрізці крон або окремих гілок слід застосовувати принцип максимального збереження крони.

5.4.1.2. Формувальну обрізку крони дерев проводять у молодих дерев на етапі їх вегетативного розвитку, з метою збереження природної або створення штучної форми рослин (кулястої, колоноподібної, конусоподібної тощо) та рівномірного розташування скелетних гілок.

5.4.1.3. Формувальній обрізці підлягають всі новостворені насадження (солітери, рядові та алейні посадки). При формуванні крони дерев в алейній посадці та для солітерів також головним завданням є закладання трикутної форми крони (з урахуванням природної форми), лишаючи ширшими гілки нижнього ярусу та зменшуючи їх ширину до верху, з метою кращого проникнення світла у крону, стабілізації та механічної стійкості самого дерева.

5.4.1.4. Формувальну обрізку крон дерев необхідно розпочати впродовж 5 років після посадки на постійне місце зростання і повторювати кожні 3-5 років, з метою формування правильної симетричної, стабільної та декоративної крони і штамбу дерева.

5.4.1.5. При формуванні штамбу дерева передбачається впродовж перших 3-5 років видалення гілок до висоти 2 м; над пішохідним просвітом чи велодоріжкою – 2,5 м; над проїзною частиною до 4 м (рис. 5). Подальший догляд передбачається впродовж усього періоду росту дерева, за необхідності.

5.4.1.6. Формувальна обрізка деревних видів ялівцю, туї, модрина та всіх видів листяних дерев не проводиться з початку серпня до середини листопада, що пов'язано із процесом здерев'яніння молодих пагонів поточного року.

5.4.1.7. При формувальній обрізці видаляють:

5.4.1.7.1. Однорічні прирости та гілки, що перетинаються.

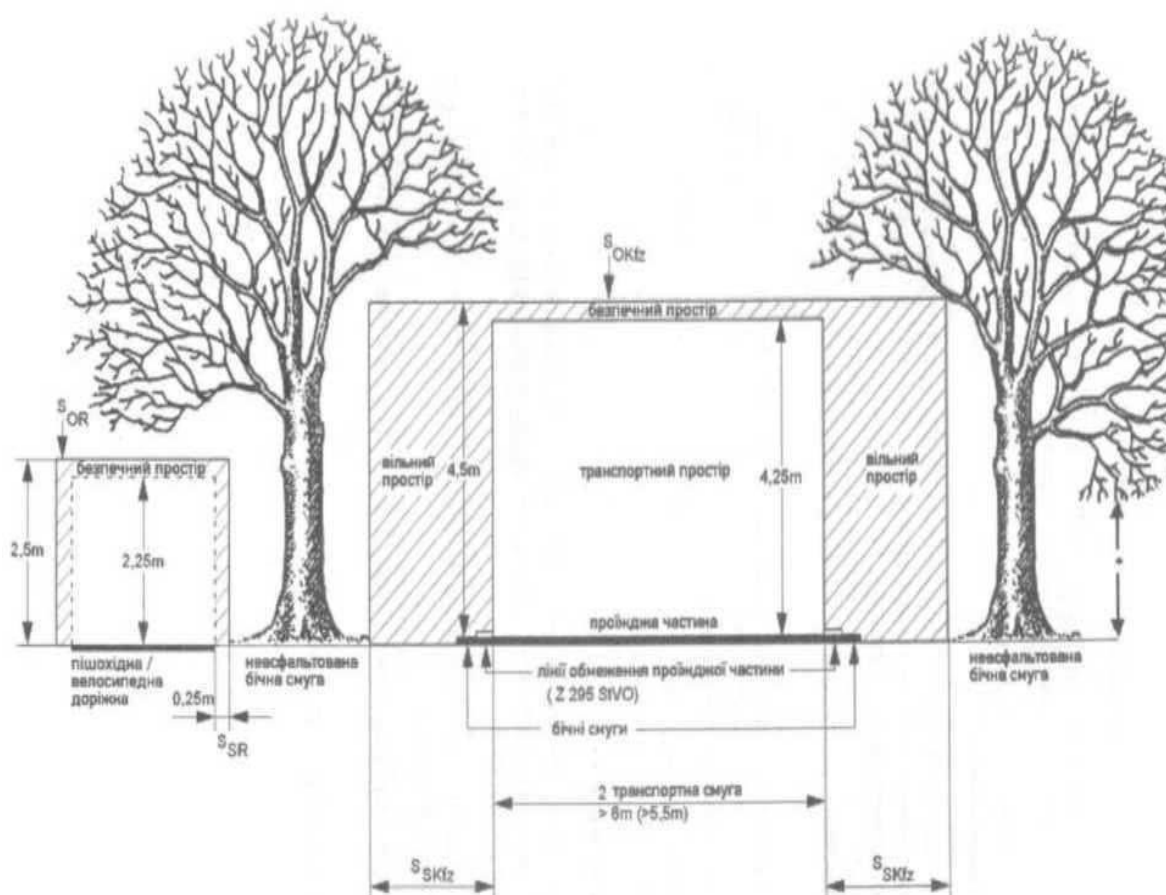
5.4.1.7.2. Гілки, направлені всередину крони.

5.4.1.7.3. Гілки, що конкурують до стовбура.

5.4.1.7.4. Гілки, що мають гострий кут відхилення від центрального стовбура вгору, задля уникнення їхнього обламування.

5.4.1.8. Найоптимальнішим кутом відхилення вважається кут у межах 30-60° від вертикальної осі стовбура. Обростаючі гілки та гілки 3-го порядку обрізувати секатором або ножівкою, накладаючи коректний зріз, не залишаючи пеньків та не травмуючи гілку, що залишається.

Рис. 5. Обрізка крони дерев вуличних насаджень для профілю провітрю

5.4.1.9. Оптимальний обсяг обрізки за один етап повинен становити до 20 % об'єму листяної маси крони для дорослих дерев та до 25 % у молодих.

5.4.1.10. Після проведення формувальної обрізки крони молодих дерев слід підтримувати оптимальну вологість ґрунту на пристовбуровій площі, при потребі здійснювати регулярні розпушування на глибину 5-10 см та передбачити підживлення дерева (протягом 5-ти років після посадки), з метою відновлення пошкоджених тканин, затягування ран та стимулювання активного росту.

5.4.2. Санітарна (відновлювальна) обрізка крони дерев є основним заходом догляду за кронами дерев для збереження, відновлення здорового стану дерева, покращання його зовнішнього вигляду, запобігання шкоди від падіння сухих гілок, поширення захворювань дерев, поліпшення структури крони тощо.

5.4.2.1. Санітарна обрізка крони спрямована на прорідження крони, видалення або вкорочення:

5.4.2.1.1. Сухих та пошкоджених гілок.

5.4.2.1.2. Порослевих гілок.

5.4.2.1.3. Омели білої.

5.4.2.1.4. Гілок, спрямованих всередину крони або зближених одна з одною.

5.4.2.1.5. Пагонів, що відходять від центрального стовбура вгору під гострим кутом, щоб уникнути їхнього обламування.

5.4.2.2. У разі ураження крони дерев омелою білою:

5.4.2.2.1. Більше 60 % – дерева підлягають видаленню (виняток особливо цінні, великовікові (старовікові) зелені насадження).

5.4.2.2.2. Менше 30 % – дерева підлягають обрізці.

5.4.2.3. З метою збереження особливо цінних, великовікових (старовікових) зелених насаджень, видалення омели проводиться у декілька етапів (покроково).

5.4.2.4. У лісових частинах парків, лісопарків, зелених зон не доцільно проводити роботи з обрізки дерев, уражених омелою білою.

5.4.2.5. Видалення сухих гілок проводиться лише там, де їхнє падіння спричиняє небезпеку. При видаленні сухих гілок діаметром більше 10 см застосовують метод обламування.

5.4.3. Додаткові типи обрізки.

5.4.3.1. Бічне вкорочення крони.

5.4.3.1.1. У дерев, які знаходяться поблизу місць руху транспорту та пішоходів, у зоні розміщення ліній електропередач, біля фасадів будинків, потрібно застосовувати бічне вкорочення чи поступове створення необхідного просвіту. При цьому з боку, де ведеться обрізка, зберігати не менше половини крони. Під час формувальної фази потрібно забезпечити виважений баланс між висотою стовбура і загальним об'ємом обрізаної крони.

5.4.3.1.2. Прорідження крони дерев вуличних насаджень (рис. 5) потрібно розпочинати на стадії молодого дерева.

5.4.3.1.3. Висоту основи крони потрібно вибирати залежно від виду дерева, його форми, призначення сусідніх ділянок і топографії, аби запланований просвіт був сформований та збережений.

5.4.3.1.4. Роботи з обрізки проводити систематично раз у два-три роки. Необхідно вчасно запобігати формуванню на ділянці майбутнього стовбура гілок діаметром більше 5 см.

5.4.3.1.5. Крім того, потрібно проріджувати зайві пагони, зберігаючи обрис крони. Характерну форму (габітус) дерева змінювати не можна.

5.4.3.1.6. Окремі гілки потрібно вкорочувати відповідно до вимог безпеки руху і/або оточення дерева. У разі необхідності слід проріджувати відповідні частини крони.

5.4.3.2. Верхнє вкорочення крони.

5.4.3.2.1. Для того, щоб зберегти дерева на відповідній висоті, здійснюють верхнє вкорочення крони. Цей тип обрізки завжди має бути частиною довгострокового плану догляду за деревами.

5.4.3.2.2. Верхнє вкорочення крони незворотно впливає на її архітектоніку та фізіологію дерева.

5.4.3.2.3. Перш ніж розглядати можливість зменшення верхньої частини крони, важливо розглянути можливі альтернативи для досягнення механічної стабілізації.

5.4.3.2.4. Новий контур верхівки крони повинен відповідати початковій формі крони дерева або групи дерев, беручи до уваги аеродинаміку, наприклад покриття сусідніх дерев, діаметр зрізів, зміну динаміки крони тощо (з врахуванням пунктів 5.3.1 - 5.3.3 та 5.3.8 - 5.3.10 цього Порядку).

5.4.3.3. Стрижка (тримінг) – це формування зелених насаджень, що застосовується з метою створення та підтримання у подальшому їх декоративної форми (кулі, конусу, кубу, піраміди, спіралі тощо). Тримінг розпочинають у молодому віці дерев та підтримують протягом усього життя рослини. Його проводять впродовж вегетативного розвитку пагонів (літній період) у кратності, визначеній особливостями та швидкістю росту окремого виду дерев та за мірою необхідності. Обробка ран проводиться за потребою.

5.4.3.4. Кулачкова обрізка (полардинг) – це регулярне (повторюване) видалення однорічних пагонів із залишенням дуже коротких пеньків (зазвичай близько 1 см завдовжки) зі збереженням сплячих бруньок при основі гілки. Виконується лише за погодженням з управлінням екології та природних ресурсів.

6. Особливо цінні, великовікові (старовікові) зелені насадження

6.1. З метою охорони та обмеження діяльності, яка б могла призвести до пошкодження чи знищення особливо цінних, великовікових (старовікових) зелених насаджень, створюється їх реєстр.

6.2. Підготовка і подання клопотань щодо надання зеленим насадженням статусу особливо цінних, великовікових (старовікових) може здійснюватись науковими установами, природоохоронними громадськими об'єднаннями або іншими зацікавленими підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

6.3. Клопотання щодо надання статусу особливо цінного, великовікового (старовікового) зеленого насадження подається до управління екології та природних ресурсів департаменту природних ресурсів, будівництва та розвитку громад.

6.4. Доцільність надання/скасування статусу особливо цінних, великовікових (старовікових) зелених насаджень визначається комісією з питань обстеження стану зелених насаджень Львівської міської територіальної громади, затвердженою наказом управління екології та природних ресурсів департаменту природних ресурсів, будівництва та розвитку громад.

6.5. Перелік особливо цінних, великовікових (старовікових) зелених насаджень затверджується рішенням виконавчого комітету Львівської міської ради.

6.6. Догляд за особливо цінними, великовіковими (старовіковими) зеленими насадженнями здійснюється згідно з Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105, та рекомендаціями, наданими комісією з питань обстеження стану зелених насаджень Львівської міської територіальної громади.

6.7. Обрізку особливо цінних великовікових (старовікових) зелених насаджень проводити тільки за умови довгострокового планування догляду. Зрізи робити якомога меншими.

6.8. Використовувати такі методи видалення гілок особливо цінних великовікових (старовікових) зелених насаджень:

6.8.1. Обрізка на кільце.

6.8.2. Обрізка на бічну гілку.

6.8.3. Обрізка з залишенням пенька.

6.8.4. Обламування.

6.9. Інтервал обрізки визначається з врахуванням ризиків впливу на цінні мікрооселища та специфічні супутні організми, що населяють дерево та його оточення.

6.10. Залежно від умов росту необхідно збільшувати лунку, у якій росте дерево, та вживати заходи для зменшення антропогенного навантаження на прикореневу зону, зокрема створювати обмеження проходу де це доречно, підсадження ґрунтопокривних рослин, мульчування тощо.

6.11. Під час обрізки особливо цінних великовікових (старовікових) зелених насаджень забороняється:

6.11.1. Надмірне втручання в крону (видалення понад 30 %).

6.11.2. Повне видалення сухих гілок.

6.11.3. Видалення або пошкодження середовища проживання організмів (мертвої деревини, дупел тощо).

6.11.4. Піднімання крони, видалення "водяних" пагонів у нижніх частинах крони.

6.11.5. У межах проекції крони встановлення тимчасових споруд, прокладання мереж тощо.

7. Догляд за зеленими насадженнями на будівельних майданчиках

7.1. У межах будівельних майданчиків замовники будівництва забезпечують здійснення основних заходів догляду за зеленими насадженнями, зокрема:

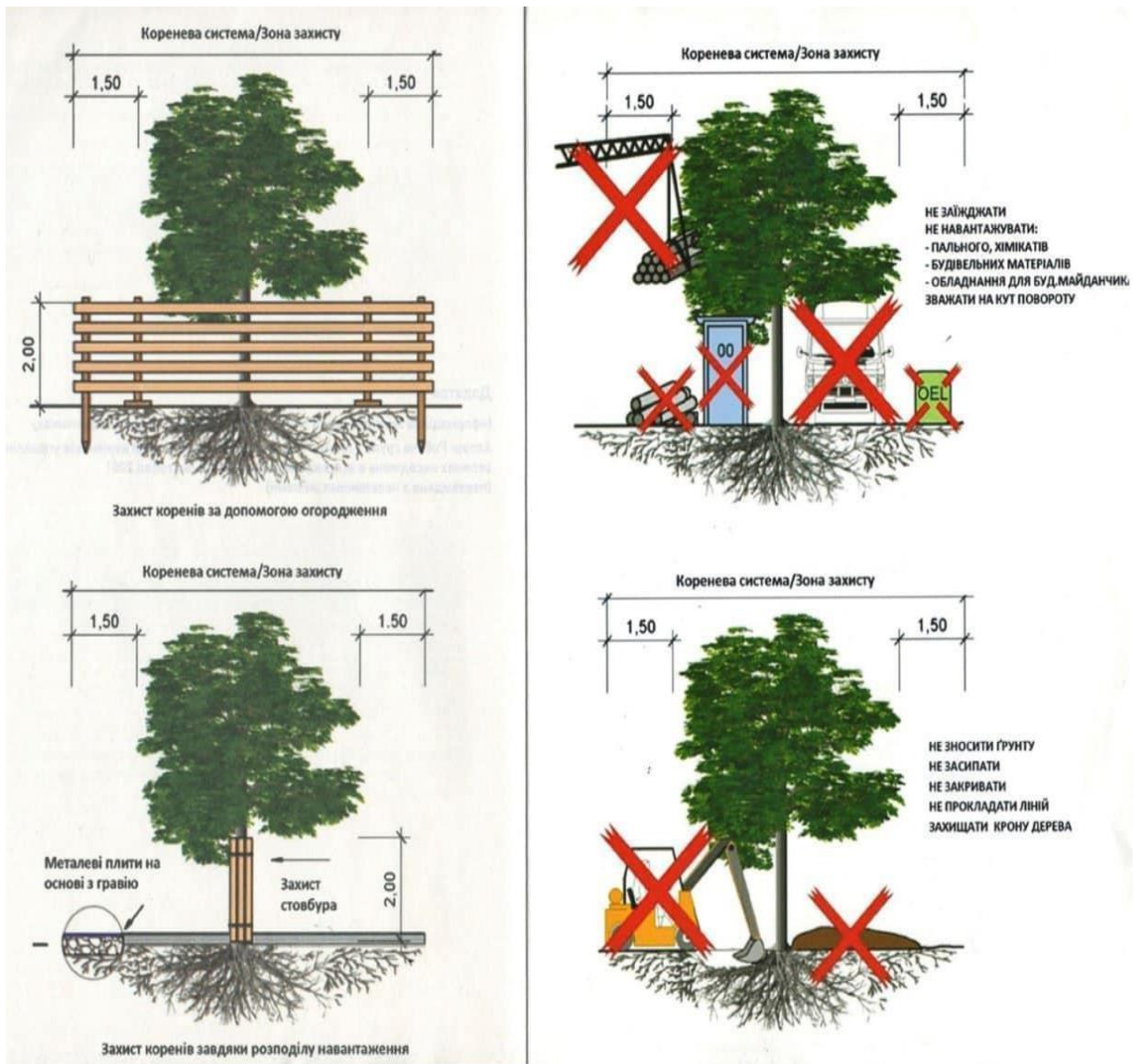
7.1.1. Обгородження зелених насаджень для запобігання їх пошкодженню.

7.1.2. Поливання у посушливі періоди.

7.1.3. Систематичні перевірки стану зелених насаджень та їх захисту від впливу будівельних робіт кожні 2 тижні або з іншою періодичністю із залученням представників управління екології та природних ресурсів департаменту природних ресурсів, будівництва та розвитку громад та/або комунального підприємства “Адміністративно-технічне управління”, районних адміністрацій.

7.2. На будівельних майданчиках необхідно передбачати обгороджування зелених насаджень для запобігання їх пошкодженню, а саме: обгороджувати стовбури дерев, кореневу систему у радіусі проекції крони дерева, але не менше 2 м у радіусі від стовбура дерева, для уникнення ущільнення ґрунту в кореневій зоні, убезпечення крони дерев від пошкоджень, ламання гілок будівельною технікою та запобігання обдиру кори стовбура (рис. 6).

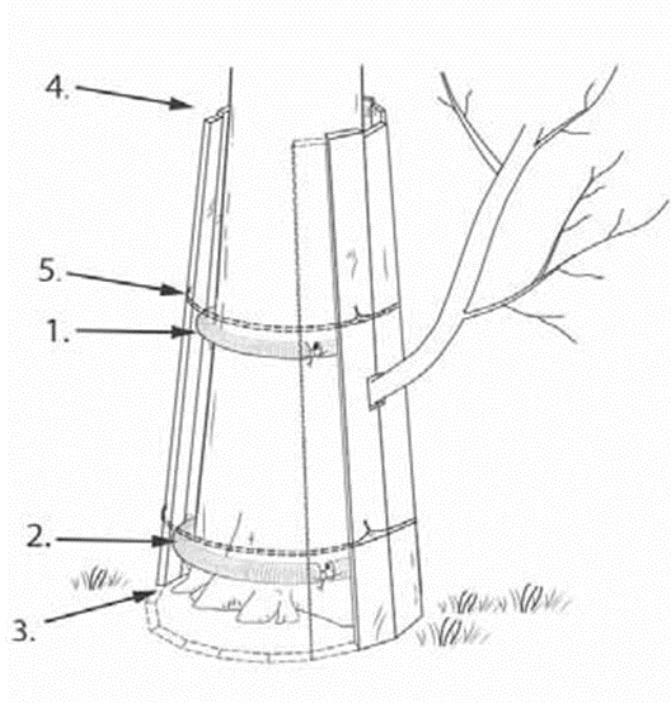
Рис. 6. Догляд за зеленими насадженнями на будівельних майданчиках

7.3. Захист стовбура: якщо немає можливості обгородити зону захисту дерев або така огорожа недостатньо захищає стовбур від пошкоджень, необхідно захистити стовбур дошками висотою не менше 2 м (рис. 7).

Рис. 7. Захист стовбура дерева дошками

- 1) Верхній амортизуючий елемент (обв'язаний дротом) на висоті не менше 2/3 висоти дошок.
- 2) Нижній амортизуючий елемент на висоті приблизно 40 см.
- 3) Дошки, що спираються на землю, але не на коріння.
- 4) Дошки не прилягають до стовбура і встановлені на відстані 1-4 см.
- 5) Дошки, зв'язані дротом вгорі та внизу.

7.4. При захисті стовбура дерева з допомогою дошок необхідно дотримуватися таких правил:

7.4.1. Обгородження облаштовується по всій поверхні стовбура до висоти основи крони (оптимальна висота 2-3 м).

7.4.2. Використання матеріалів, які пом'якшують удари між поверхнею стовбура та настилом (рекомендується ПВХ труба діаметром не менше 8 см).

7.4.3. Використовувати дошки мінімальною товщиною 2 см, які не спираються на коріння.

7.4.4. Кріплення закріпити стрічкою або сталевим дротом (пластиковою стрічкою з натягувачем) для утримання дошок і запобігання їх випаданню.

7.4.5. Для забезпечення вільного доступу повітря, відстань між настилом і стовбуром повинна бути близько 1-4 см

7.5. При встановленні захисту стовбура дошками забороняється пошкоджувати кореневу шийку дерева та засипати її землею.

7.6. Захист стовбура дошками не використовують для молодих дерев, які закріплені опорами та багатостовбурних дерев. В таких випадках доцільно обгороджувати всю зону захисту.

7.7. Догляд і поточне обслуговування зелених насаджень є обов'язковим щодо:

7.7.1. Всіх зелених насаджень на будівельному майданчику.

7.7.2. Зелених насаджень, що ростуть за межами будівельного майданчика, але на які впливають будівельні роботи.

8. Догляд за газонами та луками

8.1. Тип обладнання, що використовується при скошуванні трави, а також кількість покосів у вегетаційний період залежать від класу газону (табл. 1).

Табл. 1. Тип обладнання, що використовується при скошуванні трави

Тип трав'яного покриття	Обладнання
Партерний газон з автополивом	Газонокосарка, райдер
Партерний газон без автополиву	Газонокосарка, райдер
Звичайний газон (садово-парковий)	Газонокосарка, райдер
Лучний газон	Тример, ручна коса
Мавританський газон	Тример, ручна коса
Трава на схилах	Тример

8.2. Для партерних та звичайних газонів перше скошування трави у вегетаційному сезоні проводиться тоді, коли висота травостою досягне не менше 8 см (третья декада квітня – перша декада травня). Подальші викошування проводити при досяганні висоти травостою вище 10 см. Висоту травостою протягом вегетаційного періоду утримувати не менше 5 см і не більше 10-15 см для звичайних газонів.

8.3. Кратність покосів залежить від типу газону та сезону і визначається згідно з табл. 2.

Табл. 2. Кратність покосів відповідно до типу газону та сезону

Тип газону	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Всього за сезон
Партерний з автополивом	1	2	3	2	2	1	1	12
Партерний без автополиву	1	2	2	2	1	1	1	10
Звичайний (садово-парковий)		2	2	2	1	1		8
Лучний низький		1	1	1	1	1		5
Лучний високий			1*		1		1	3
Мавританський				1			1	2
Схили		1*		1		1		3

Примітка:

* Остання декада місяця.

8.4. Не підлягають скошуванню у паркових зонах:

8.4.1. Ділянки лісової рослинності на відстані більше 1,5 м від доріжок.

8.4.2. Водяні, болотні та прибережні рослини.

8.5. Перед скошуванням трави обов'язковим є очищення газону від відходів, каміння, гілок, плодів, опалого листя тощо.

8.6. Після завершення косіння скошену траву необхідно одразу зібрати.

8.7. При викошуванні трави на схилі, робоча площа тримера розташовується навскіс, паралельно до поверхні схилу.

8.8. Викосування трави на берегах водойм повинно відбуватись у присутності представника балансоутримувача.

8.9. Окрім викошування, догляд за партерними газонами включає такі заходи:

8.9.1. Поверхнева скарифікація проводиться механізовано/вручну: друга декада квітня – перша декада травня.

8.9.2. Аерація: друга - третя декада квітня – перша декада травня.

8.9.3. Підсівання газонної травосуміші в місцях відпаду: третя декада квітня – перша половина травня (за потреби).

8.9.4. Прополювання газонів першого та другого року (проводити при потребі чи за рекомендації управління екології та природних ресурсів департаменту природних ресурсів, будівництва та розвитку громад).

8.9.5. Підживлення газонів: азотним добривом – друга – третя декада квітня, комплексним добривом – восени (за потреби). У перший сезон після посіву газону підживлення не проводиться.

8.9.6. Полив за нормою 20-30 л/м²: проводиться за потреби, з періодичністю 1-2 рази на місяць. Частота поливу коригується відповідно до погодних умов, типу та стану газону.

8.10. Заходи з ремонту газонів виконуються у такій послідовності:

8.10.1. Розробка схеми облаштування, з визначеними межами під поточний ремонт газонів.

8.10.2. Влаштування корита механізованим способом або вручну: зняти непридатний ґрунт на необхідну глибину (5-15 см).

8.10.3. Навантаження та вивезення непридатного ґрунту.

8.10.4. Підготовка ділянки для влаштування газону (механізованим способом та/або вручну) з внесенням рослинного ґрунту:

8.10.4.1. Завезення рослинного ґрунту.

8.10.4.2. Планування вручну та/або механізовано (граблі або культиватор).

8.10.4.3. Ущільнення ґрунту катком.

8.10.4.4. Розпушування ґрунту на глибину 1-2 см.

8.10.5. Посів травосуміші вручну.

8.10.6. Повторне ущільнення ґрунту катком.

8.10.7. Полив (за нормою 20-50 л/м²).

8.11. Тип та склад травосуміші обирається залежно від складу ґрунту, локації, освітлення та інших чинників, при потребі погоджується з управлінням екології та природних ресурсів департаменту природних ресурсів, будівництва та розвитку громад.

9. Догляд за кущами та живоплотами

9.1. Заходи з догляду за кущами і живоплотами включають:

9.1.1. Мульчування кущів та живоплотів (проводиться корою середньої чи великої фракції, мульчею/щепою).

9.1.2. Прополювання живоплотів від самосівної порослі інших видів (двічі-тричі за вегетаційний сезон).

9.1.3. Прополювання прикореневих/пристовбурових лунок 2-4 рази за вегетаційний період.

9.1.4. Розпушування верхнього шару ґрунту, уникаючи пошкодження коренів для кращого поглинання вологи.

9.1.5. Поливання згідно з нормами 5-10 л/кущ залежно від розмірів та 4-8 разів на місяць залежно від погодних умов.

9.1.6. Підживлення мінеральними добривами (за потреби).

9.1.7. Обробка інсекто-акарицидами та фунгіцидами (за потреби).

9.1.8. Для кущів та живоплотів у перший-другий рік після садіння необхідно забезпечити полив згідно з п. 9.1.5 цього Порядку.

9.1.9. Заходи з обрізки.

9.2. Розрізняють санітарну та формувальну обрізку кущів та чагарників. У ході санітарної обрізки з куща видаляють всі мертві, пошкоджені, слабкі пагони; за потреби кущ проріджується за рахунок зрізання частини гілок при основі. Формувальна обрізка здійснюється з метою надання кущу потрібної форми.

9.2.1. Обрізка кущів здійснюється за допомогою ручних інструментів (пилки, секаторів, ножиць). Леза і полотна інструментів повинні бути чистими гострими.

9.2.2. Доцільно проводити санітарну обрізку листопадних кущів рано навесні, до початку розпускання бруньок або восени після опадання листя. За одну обрізку допускається видалення не більше $\frac{1}{3}$ об'єму куща.

9.3. Стрижка живої огорожі може здійснюватись за допомогою ручних або електричних інструментів.

9.3.1. Живі огорожі регулярної форми повинні мати широку основу та вужчу верхню частину – це робиться для рівномірної інсоляції живоплоту по всій висоті. Тому стрижка починається від основи, відмітивши необхідну ширину у напрямку до вершини.

9.3.2. Для дотримання потрібної форми влаштовують 2 опори на кінцях живоплоту (бордюру, боскета) відповідно до його контуру, на 30 см вище за основну висоту огорожі, між опорами натягують шнур на заданій висоті огорожі.

9.3.3. Обрізку проводять по шнуру, видаляючи всі частини рослин огорожі, що виступають за межі контуру, з боків і по висоті.

9.3.4. При стрижці не можна видаляти більше $\frac{1}{3}$ висоти огорожі, щоб не допускати пожовтіння верху.

9.3.5. Першу обрізку проводять у безлистому стані на початку весни до початку сокоруху. Впродовж року проводять не менше 2-3 стрижок за вегетаційний сезон: березень-квітень (при потребі), червень-липень, вересень-жовтень, або в міру відростання і залежно від виду та віку кущів.

10. Догляд за квітниками

10.1. Заходи догляду за квітниками включають:

10.1.1. Прополювання (проводиться 1-2 рази на місяць, відповідно до потреби).

10.1.2. Внесення компосту на площі квітників (проводиться 1 раз на 3 роки у квітні, після весняного очищення квітника; норма внесення компосту – 1 кг на 1 м²).

10.1.3. Полив (за нормою від 20-50 л/м² під корінь рослин, уникаючи потрапляння води на листя та суцвіття; проводиться 2 рази на тиждень: вранці чи у вечірній час під час спеки та коригується залежно від погодних умов).

10.1.4. Очищення квітів від стебел квіткових рослин шляхом зрізання ножицями цвітоносів, які відцвіли (у разі необхідності), вибіркова обрізка квіток, що відцвіли (у разі необхідності).

10.1.5. Обрізка всіх трубчастих (злаки, лаванда тощо) проводиться навесні з першої декади березня до першої декади квітня.

10.1.6. Підживлення квітників мінеральними добривами проводиться у разі потреби, згідно інструкцій до препаратів.

10.1.7. Захист від хвороб і шкідників, лікування проводиться за потреби.

10.2. Поточний ремонт квітників та садіння виконуються у такій послідовності:

10.2.1. Розробка схеми облаштування, з визначеними межами під поточний ремонт квітників.

10.2.2. Обдернування ділянки, очищення від відходів.

10.2.3. Заміна/додавання ґрунту.

10.2.4. Планування ґрунту вручну або механізовано, ущільнення поверхні за допомогою катка.

10.2.5. Розмітка малюнку квітника на ділянці.

10.2.6. Розміщення посадкового матеріалу з відповідною щільністю та згідно з малюнком.

10.2.7. Садіння квітників.

10.2.8. Полив за нормою 20-50 л/м² під корінь, уникаючи потрапляння води на листя та суцвіття.

10.2.9. Мульчування сосною корою або щепою.

11. Заключні положення

11.1. Відповідальними за збереження об'єктів озеленення і належний догляд за ними на території Львівської міської територіальної громади є:

11.1.1. На об'єктах благоустрою державної чи комунальної власності – балансоутримувачі цих об'єктів.

11.1.2. На територіях установ, підприємств, організацій та прилеглих територіях – установи, організації, підприємства.

11.1.3. На територіях земельних ділянок, які відведені під будівництво – замовники будівництва чи власники цих територій.

11.1.4. На безхазяйних територіях, пустирях – Львівська міська рада.

11.1.5. На приватних садибах і прилеглих ділянках – їх власники або користувачі.

11.2. Порядок призначений для обов'язкового використання установами, підприємствами, організаціями та громадянами, в тому числі суб'єктами господарювання, які здійснюють проєктування, збереження та утримання об'єктів озеленення, розташованих на території Львівської міської територіальної громади.

11.3. Особи, винні у порушенні норм та правил цього Порядку, у тому числі основних вимог до особливо цінних, великовікових (старовікових) зелених насаджень, несуть адміністративну відповідальність, передбачену статтею 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення, порушення державних стандартів, норм і правил у сфері

благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів.

11.4. У разі виявлення порушень, визначених статтею 153 Кодексу України про адміністративні правопорушення, знищення чи пошкодження зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення, матеріали скеровуються у Державну екологічну інспекцію для нарахування збитків.

Керуючий справами
виконавчого комітету

е-підпис   Наталія АЛЕКСЄЄВА

Віза:

В. о. начальника управління
екології та природних ресурсів

е-підпис   Галина МИКІТЧАК